

izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4894

LETO—YEAR XXXIX Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 18, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., TOREK, 25. FEBRUARJA (FEB. 25), 1947 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 39
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Aretacije Nemcev v ameriški in britski okupacijski coni

Zatiranje nacijskega podtalnega gibanja v razmahu. Ruske in francoske avtoritete informirane o navalih

Berlin, 24. feb.—Ameriške in britske čete so udeležene v zatiranju nacijskega podtalnega gibanja, ki baje razpolaga s tajnim bakteriološkim orožjem, katerega je nameravalo uporabljati proti okupacijskim silam. Več sto nacistov, med temi bivši nemški polkovnik, je bilo aretiranih v navalih. Akcija v zvezi z zatiranjem podtalnega gibanja je največja od zaključenja vojne v ameriški in britski okupacijski coni.

Avtoritete so izjavile, da še niso definitivno ugotovile, ali nacijska podtalna grupa v resnici poseduje bakteriološko orožje. General Lucius D. Clay je dejal, da ameriške avtoritete ne smatrajo gibanja za resno nevarnost, dočim je besednik britskih avtoritet naglasil, da je "bedasto in da ga je treba zatreti."

Vojaki in agenti ameriške in britske vojske službe so v navalih aretirali veliko število bivših visokih častnikov elitne garde in članov drugih nacijskih organizacij. V ameriški okupacijski coni je bilo aretiranih okrog 30 osumljencev, toda večina navalov je bilo uprizorjenih v britski okupacijski coni. Aretacije se nadaljujejo, toda število še ni razkrito.

Britski uradniki so izjavili, da se je gibanje razširilo tudi na rusko in francosko okupacijsko cono. Glavni cilj je bil restavriranje nemškega militarizma in nacijske diktature, ki naj bi vodila evropske narode v borbi proti Rusiji. Sovjetske in francoske avtoritete so bile informirane o navalih.

Med onimi, ki so bili aretirani v ameriški coni, so general Kurt Ellerick, polkovnik Walter Shimelpfeng, major Felix Buck, major Martin Zintz, major Fridolin Becker, stotniki Ernst Berndt, Siegfried Bettke in Werner Roepke ter poročnik Paul in Hans Becker. Vsi so imeli zveze z nemškimi častniki, ki so bili aretirani v zadnjih treh mesecih.

Angleži so aretirali polkovnika Hansa Eismanna, bivšega načelnika divizije za bakteriološko vojno v nemški armadi, ki si je nadel drugo ime: polkovnika Hainza Klinga, ki je bil poveljnik oklopnega regimenta pred zaključitvijo vojne; dr. Rolf Wilkenninga, bivšega direktorja nemške vojske službe v Holandiji in Belgiji. Wilkenning je bil urednik

ZAKLJUČENJE KONFERENCE NAMESTNIKOV ZUNANJIH MINISTROV VELESIL

London, 24. feb.—Konferenca namestnikov zunanjih ministrov Rusije, Amerike, Velike Britanije in Francije, ki se je pričela pred šestimi tedni, bo jutri zaključena. Namestniki razpravljajo o mirovni pogodbi za Avstrijo in Nemčijo. Zedinili so se le o nekaterih točkah.

Namestniki bodo predložili svoja priporočila zunanjim ministrom štirih velesil, ki se bodo sestali na konferenci v Moskvi 10. marca. Eno priporočilo je, da se avstrijska armada zniža na 50.000 mož, letalska sila pa na 90 letal. Bivši nemški in avstrijski generali se izločijo iz avstrijske armade.

Zadeve, o katerih se namestniki niso mogli sporazumeti, bodo predložene zunanjim ministrom. Ena je zahteva, da mora slovenska Koroška priti pod Jugoslavijo. Rusija je zahtevo podprla, Amerika, Velika Bri-

Domače vesti

Nov slovenski odvetnik

Waukegan, Ill.—Mark Drob-nick, sin družine Joe Drobnič iz North Chicaga se je povzpел v odvetniški poklic in odprl svoj urad na 5 North Genesee st., Waukegan. Odvetniško maturo je izdelal na državni univerzi in na DePaul University v Chicagu.

Nov grob na zapadu

Pueblo, Colo.—Dne 17. febr. je naglo umrl John Kristan, član društva Orel SNPJ. Star je bil 71 let, doma iz St. Petra na Krasu, v Ameriki trikrat, zadnjič od 1923. Tukaj zapuša ženo, poročno hčer, sina, več vnukov in pravnuka, v starem kraju pa brata.

Prestal operacijo

Duluth, Minn. — V bolnišnici St. Mary je dobro prestal operacijo Frank Menard iz New Dulutha, član SNPJ.

Išče sina

Dillon, Mont.—Barbara Krajin, doma iz Podklanca št. 15, p. Vinica pri Črnomlju, Slovenija, bi rada izvedela za svojega sina Johna Krajina, ki je svoječasnno živel v Kanadi na naslovu: 216 Maniton st., Port Arthur. Zadnjič ji je pisal leta 1940. Ako kdo kaj ve o njem, naj piše njegovi materi ali pa na naslov: Andy Papež, 532 Kentucky ave., Dillon, Mont.

Is Clevelanda

Cleveland, — V Northportu, Long Island, N. Y., je umrl Clevelandčan John Truden. Tja je šel na obisk k svojemu bratranču Mathu Trudnu, a ga je doletela smrt. Star je bil 60 let, doma iz Podcerkve pri Ložu, v Ameriki 45 let, član samostojnega društva Loška dolina. Poleg Matha zapuša še dva bratranca in dve sestrnici.—V Collinwoodu

Jugoslavija pomilostila ameriškega državljana

Belgrad, 24. feb. — Federalni prezidij je pomilostil Ivana Pintarja, ameriškega državljana, ki je bil obsojen na smrt zaradi špionaže. Zadevno naznanilo je bilo objavljeno po konferenci med Johnom Cabotom, pravnim svetovalcem ameriškega posla-ništva, in reprezentanti jugoslovanskega zunanjega ministrstva. Pintar je bil rojen v Chicagu.

ANTI-LABOR BILLS

tanja in Francija pa so zavzele stališče, da mora slovenska Koroška ostati pod Avstrijo.

Rusija je zahtevala večji del nemškega premoženja v Avstriji, toda naletela je na opozicijo pri ostalih velesilah. Sporazum je bil dosežen, da morajo nemško premoženje v Avstriji dobiti zavezniki. Vprašanje, kako naj se premoženje razdeli, še ni rešeno.

Rusija je dalje zahtevala, da mora Avstrija izročiti ubežnike, ki so obtoženi vojnih zločinov, državam, iz katerih so pobegnili. Amerika je bila le za ekstrasudicijsko onih ubežnikov, katerim se dokaže krivda.

Problem v zvezi s sestavljanjem mirovne pogodbe za Nemčijo je kompliciran. Reprezentanti malih držav, ki so bile žrtve Hitlerjeve agresije, zahtevajo besedo pri sestavljanju pogodbe za Nemčijo.

Eisenhower naglasil važnost zaupanja

General govoril pred židovsko organizacijo

Chicago, 24. feb. — General Dwight D. Eisenhower, šef generalnega štaba, je dejal, da vzajemno zaupanje med narodi je največja potreba na svetu.

General je govoril pred člani židovske organizacije, ki zbira sklad \$170,000,000 za pomoč židom v Evropi.

"Kampanja nas opominja na dejstvo, da ne more biti varnosti za nobenega, če ni varnosti za vse," je rekel Eisenhower. "Sila nas lahko štiti v kritičnem momentu, toda le pravičnost in kooperacija nas morata voditi v trajni mir. V Ameriki so pri-ložnosti, ki omogočajo pomoč o-nim, ki so v stiski. Za vse, kar damo, dobimo povračilo."

Veliki darovi so bili naznanjeni. William Rosenwald, sin pokojnega filantropa Juliusa Rosenwalda, in člani njegove družine so prispevali milijon dolarjev v sklad.

je umrl John Gozdanovič, rodom Hrvat, star 73 let, v Ameriki 55 let, član HBZ. Tukaj zapuša ženo, poročeno hčer in brata.—V bolnišnici je podlegel možganski kapi Anthony Nadrah ml., star 40 let in rojen tukaj. Zapuša ženo, hčerko, dva brata ter dve sestri, v Genevi, O., pa starše.—Iz bolnišnice se je vrnila mrs. L. Lautišar, kakor tudi John Jezerc iz Euclida.—Pri družini August Meserko so se oglasile rojenice in pustile sinčka, enako pri družini Alvin M. Pod-boy, pri družini Edwin M. Warn-ke pa hčerko.—V bolnišnici St. Luke se nahaja Frank Zupančič iz Madisona, O., v bolnišnici Huron Road pa Mary (Dolinar) Fier iz Euclida.—Iz dveletne vojaške službe se je vrnil Albin Krnc, sin Mary Krnc. Služil je v oku-pacijski armadi v Nemčiji.

LETALA S POGONOM ATOMSKE ENERGIJE?

Poskusi, ki so se pričeli v juliju, se obnesli

VODILNI ZNANSTVENIKI SODELUJEJO

New York, 24. feb.—Prvi poskusi v Ameriki, da se atomska energija vpreže kot pogonska sila za letala, so se pričeli v juliju preteklega leta in so se obnesli, pravi naznanilo.

Kroženje in brzina letal na atomsko pogonsko silo sta skoro neomejena. Kilogram plutonija ali urana lahko proizvaja 30,000,000 konjskih sil. To pomeni, da bi brzino omejila le trdnost letala samega.

Projekt je označen s črkami NEPA in predstavlja skupne napore federalne vlade, posveto-valnega letalskega odbora, vojaške letalske sile in privatnih industrij. Vodilni znanstveniki in vojaški častniki v Oak Ridgu, Tenn., kjer so atomske tovarne, več kemičnih in letalskih kompanij sodelujejo. Poskusi in de-lo so pod nadzorstvom in vodstvom Fairchild Engine & Air-plane Co. Kontrakt sta podpi-sala general Spaatz, poveljnik ameriške letalske sile, in J. Carlton Ward, predsednik kompanije.

Direktor projekta je general Curtis Le May, pomožni šef štaba za raziskavo in razvoj atom-ske energije. Tehnični direktor je Gordon Simmons, glavni inženir pa Andrew Kalitinsky. Slednji je bil prej v službi Pratt & Whitney Aircraft Co.

Hoover se vrnil domov iz Evrope

New York, 24. feb. — Bivši predsednik Herbert Hoover se je vrnil v Ameriko iz Evrope. On in člani njegove misije so obiskali Nemčijo, Avstrijo in Italijo in študirali živilske probleme.

Rusija snubi nemške znanstvenike

Ponuja jim visoko plačo

Goettingen, Nemčija, 24. feb.—Dr. Werner Heisenberg, vodilni nemški atomski znanstvenik, je razkril, da Rusija ponuja mesečno plačo šest tisoč rubljev alehernemu nemškemu atomskemu veščaku, ki bi se prijavil za raziskave za sovjetsko vladu. Heisenberg je prejel Nobelovo nagrado kot veščak fizike l. 1932.

On je naznanil, da so že trije nemški veščaki sprejeli rusko ponudbo. Zdaj so v Rusiji, kjer vodijo raziskave atomske ener-gije. Heisenberg je dejal, da pro-dukcija atomske bombe ni več problem znanosti, temveč le problem inženirstva. Nemčija je posedovala zalogo urana v zadnji fazi vojne, katero pa so zasegli ameriški agenti in jo od-peljali iz kraja, ki je prišel pod francosko okupacijo. Uran se potrebuje pri produkciji atom-ske bombe.

"Zaloga urana je bila pri Hai-gerlochu," je rekel Heisenberg. "Naš namen je bila produkcija atomske energije za stroje, ne pa produkcija atomskih bomb. Zaloga je znašala dve toni ura-na, dve toni težke vode in deset ton grafitu. Heigerloch je v po-krajini, katero so zasedle fran-coske čete zgodaj l. 1945. Fran-cozi niso dobili zaloge urana, ker so jo prej odpeljali ameri-ški agenti. Francoške avtorite-te sploh niso vedele, kaj se do-gaja."

Heisenberg in šest njegovih tovarišev raziskuje kosmične žarke pod kontrolo britskih av-torit. On je nedavno dobil povabilo od univerze v Buenos Airesu, Argentina, naj pride tja kot predavatelj. Britske avto-ritete so ga opozorile, da ne bo dobil dovoljenja za odhod "iz razumljivih razlogov."

Zervas postal načelnik grške policije

Atene, Grčija.—General Na-poleon Zervas, vodja nacionali-stične stranke, je bil zaprišežen kot načelnik grške policije. Vla-da je naznanila, da bo on pre-vel vodstvo brezobzirne ofen-zive proti grškim levicjarjem in gerilcem.

Zagovor japonskih vojnih zločincev

Tokio, 24. feb.—Japonska je bila orisana na obravnavi pred mednarodnim vojaškim tribuna-lom kot država, katere nameni niso bili razumljivi. Njeni vodi-telji so bili patriotični, ki kot ta-ki niso pričakovali, da bodo po-stavljeni pred sodišče kot vojni zločinci po kapitulaciji Japo-n-ske. Obtožence, med kateri

AKCIJA ZA ODVRNITEV RU-DARSKE STAVKE

Člani kongresnih odsekov študirajo načrte

PREMIJRJE BO POTEKLO 31. MARCA

Washington, D. C., 24. feb.—Člani odsekov za delavske za-deve obeh kongresnih zbornic študirajo načrte, ki naj bi od-vrnili stavko rudarjev na polju mehkega premoga, ki bo morda izbruhnila, ko bo potekla ve-ljavnost premirja med rudarsko unijo UMWA in federalno vladu 31. marca. Kakšno obliko bo zavzela akcija, da se prepreči kriza, je predmet ugibanja.

Načelnik odseka za delavske zadeve nižje zbornice je kon-gresnik Hartley, republikanec iz New Jerseyja, višje zbornice pa senator Taft, republikanec iz Ohia. Oba sta izjavila, da bo načrt predložen obema zborni-cama v bližnji bodočnosti.

Taft je naznanil, da bo njegov odsek zaključil zaslišanje 8. marca. Veliko število proti-delavskih načrtov je pred kon-gresom.

Med temi je načrt, ki določa odpravo zaprte delavnice in kolektivnega pogajanja za indus-trijo kot celoto. Avtor tega na-črta je senator Ball, republika-nec iz Minnesote.

Drugi načrti bi preprečili or-ganiziranje delovodij, maana pik-etiranja in nasilja in dali delo-dajalcem pravico do diskuzij o zadevah unij.

Predsednik Truman je pred-lagal ustanovitev posebne komi-sije za reševanje sporov med delavci in delodajalci. Republi-kanci, ki kontrolirajo obe kon-gresni zbornici, so proti ustano-vitvi take komisije.

Gotovo je, da bo kongres storil vse za odvrnitev nove ru-darske stavke. Izgleda ni, da bi kongres odpravil zaprto delav-nico zaradi opozicije voditeljev unij Kongresa industrijskih or-ganizacij in Ameriške delavske federacije.

Osem držav je sprejelo zaka-ne glede odprave zaprte delav-nice, toda dvomljivo je, da bi šel kongres tako daleč. Načrt, ki je pred nižjo zbornico, uklju-čuje tako provizijo.

Delavski voditelji, med temi William Green, Philip Murray in Walter P. Reuther, so odloč-no odbili vse sugestije glede re-vizije Wagnerjevega in drugih delavskih zakonov.

mi je general Hideki Tojo, je zagovarjal odvetnik Ichiro Ki-jose. Tojo je bil predsednik to-kijske vlade v času zavratnega japonskega napada na Pearl Harbor.

DRŽAVNI TAJNIK MARSHALL PRIZNAL KRITIČNO SITUACIJO

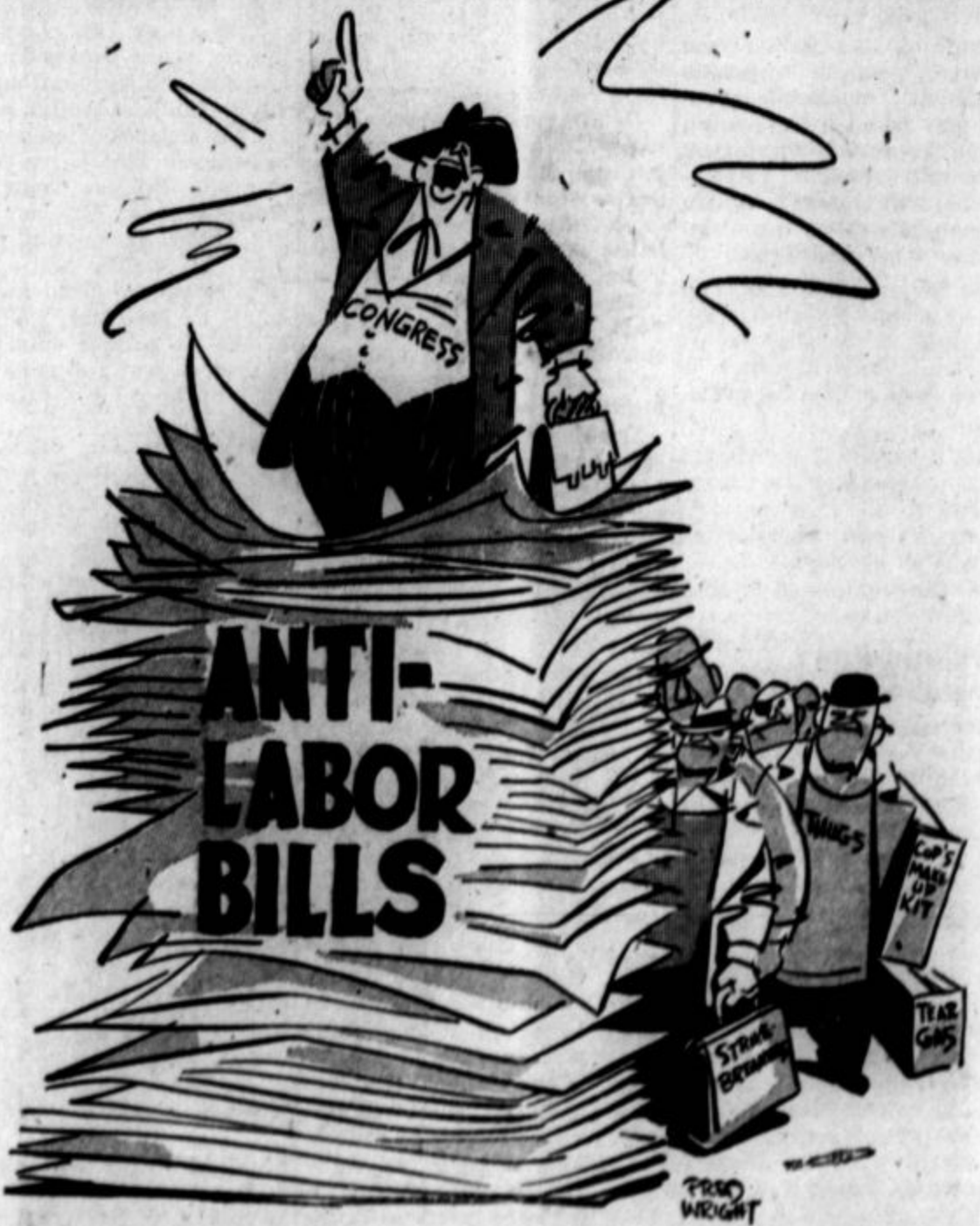
Princeton, N. J., 24. feb.—Dr-žavni tajnik George C. Marshall je v svojem govoru pred bivši-mi dijaki univerze Princeton priznal, da je sedanja doba v svetovnih zadevah bolj kritična nego je bila v vojnem času.

"Najresnejše znamenje je dej-stvo, da ne kažemo več tiste in-tenzivnosti in enotnosti za do-sego ciljev kot smo ju, ko smo koncentrirali vse naše razpo-ložljive sile za poraz sovražnika v vojni," je dejal. "Sovražnosti so bile ustavljene, toda pristin-ga miru še ni. Red se še ni iz-luščil iz konfuzije."

Javnost ne demonstira zani-manja za probleme, ki čakajo rešitve. Igra le vlogo opazoval-ca. Zanimanja je bolj v krajevne afere. Ako hočemo,

Načrt za razpust pruske države

Berlin, 24. feb.—Člani zavez-niškega sveta za kontrolo Nem-čije so sestavili načrt za razpust Prusije kot države, trdnjave nemškega militarizma. Člani bodo sestavili poročilo o zavez-niški okupaciji Nemčije, ki bo predloženo zunanjim ministrom štirih velesil.

Vsa reakcija se je pognala v pravo križarsko vojno proti "največjemu sovražniku dežele"—or-ganiziranemu delavstvu. V kongresu je bilo vloženih čez 220 protidelavskih zakonskih predlogov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASNIK IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstvene drave (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$4.75 za pol leta; za inoseststvo \$2.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Širjenje združništva

Danes se bomo nekoliko pomudili pri združnem gibanju, ki se po vojni dviga širom sveta v novega gospodarskega orjaka. Pred vojno odnosno pred prihodom fašizma je bilo to gibanje v bujnim cvetju širom vse Evrope, najbolj pa v skandinavskih državah, na Finskem in v Angliji. V skandinavskih državah združništvo sploh postaja "srednja pot", v Angliji pa zavzema slično mesto v gospodarstvu kot v Ameriki velike verižne trgovine. Razvoj nacifašizma je tudi za združništvo pomenil smrtni udarec. V Italiji ga je likvidiral fašizem. Slično so storili naciji v Nemčiji in sploh vseh okupiranih državah: kjer zadržki niso enostavno likvidirali ali se jih polastili z eksproprijacijo, so jih pa vpregli v svoj voz in iz njih napravili kolaboristične ustanove.

Po skrahljanju nacijske Nemčije in prej Mussolinijeve Italije je za združništvo širom Evrope zopet prišel dan vstajenja. Obnavljati so se pričele z velikim elanom posebno v bivših podjarmljenih državah, predvsem pa na Balkanu, na Čehoslovaškem in tudi Poljskem, kjer "koomunizem" najbolj dviga svojo pošastno glavo. Kdor na primer zasleduje poročila iz starega kraja, lahko vidi silen polet in razvoj združne ideje ne samo po mestih, marveč tudi po kmetih. Zadržki tam naglo postajajo glavni razpečevalni faktor na polju trgovine in širijo se tudi na panoge obrtnišva in poljedelstva. Vse izgleda, da ni več daleč čas, ko bo poleg državnih industrij združništvo glavni gospodarski faktor v novi Jugoslaviji. Seveda vse zato, ker ga smoteno goji in širi tista za ljudstvo tako nesrečna "koomunistična" vlada.

Ampak takega "koomunizma" je danes precej po vsej Evropi. Tudi v Italiji, kjer so se zadržki začele obnavljati takoj za "našo" fronto. Prav tako je v Franciji in drugih državah. Čitali smo, da so se pričele obnavljati tudi v razbiti Nemčiji, deželi največje kaosa, demoralizacije in brezupnosti. Pri rehabilitaciji razbita Evropa so se zadržki sploh izkazale kot najboljše sredstvo samopomoči. Enaki glasovi prihajajo tudi z Japonske in Kitajske, kjer si ljudje sredi svoje velike mizerije pomagajo z oklepanjem združne ideje.

Tudi ameriško združništvo je lani imelo svoj "banner year" v vseh panogah. Med farmerji se je v zadnjih 15 letih razvilo in vzkorenilo in danes jih prekupevalci in spekulanti ne morejo več tako izkoriščati kot so jih prej leta, kajti zavarovani po z močnimi tržnimi in nakupnimi združenji. Pod vladno posežljivo elektronično administracijo so si že tudi razvili cele verige združnih elektronskih omrežij, po katerih dobivajo ceneno elektriko. Na tisoče imajo tudi združnih gasolinskih postaj širom dežele. Velik del tega farmerskega združništva je sicer zgolj poslovne vrste — nekaj aličnega kot je bizniški unionizem — ki meri združeno idejo zgolj po dolarjih in centih. Ampak ljudem, ki so vzgojeni v "free enterprizerstva" ideologiji in se starih tradicij in navad le težko otresejo in jih zamenjajo za nove vrednote, tega ni zameriti. Stari svet in stare ideje se pač nerade umikajo novim.

Toda zadnje leto je ameriško združništvo pokazalo lep razmah tudi po mestih, med industrijskim prebivalstvom, kjer je torišče močnih in zelo razvitih verižnih trgovin. S temi trgovinami je konkurenca veliko težja, kajti v njih je osredotočen velekapital s sijajno trgovsko organizacijo in "supermarketi". Toda združništvo prodira tudi v te trdnjave "free enterprizerstva" in "kaparske" ideologije s strani potrošnikov, predvsem gospodinj. Lani je znašal promet konzumnega združništva čez 680 milijonov dolarjev, kar je že lepa vsota. V celoti je tudi ameriško združništvo že postalo "big business", ki pa ne služi wallstreetarjem, marveč ljudskemu gospodarstvu, od katerega si noben privatnik ne kuje kapitala. Nekje smo čitali, da celotni letni promet vseh vrst združništva v tej deželi že znaša 15 milijard dolarjev, kar pa je najbrže precej pretirano, kajti te številke smo čitali v sovraženem viru, ki je naglašal, da je temu "koomunističnemu" zmaju treba streti glavo, ali pa bo šel "free enterprise" po gobe.

Najnovejši razvoj na polju konzumnega združništva je v tem, da je ta ideja zadnje čase začela bolj in bolj prodirati tudi med organiziranim delavstvom, posebno v nekaterih unijah CIO. To idejo smoteno širi med svojim članstvom posebno unija United Auto Workers CIO in rezultat je viden že v več krajih in mestih. Sicer je združni ideji naklonjena tudi ADF, toda je vodstvo tudi v tem bolj flegmatično kot na primer CIO.

Zanimiv in značilen združni eksperiment je zdaj v teku tudi v Chicagu, kjer se že kažejo sadovi. Pred dobrim letom se je tukaj namreč zbrala skupina zadržkarjev, ki so ustanovili posebno promocijsko organizacijo za zbiranje kapitala po vsem mestu in ustanavljanje združnih "supermarketov" v primernih predelih mesta. V večmilijonskem mestu kot je Chicago je marsikdo, ki je iz idealističnih nagibov pripravljen vložiti nekaj desetakov ali stotakov za realiziranje združne ideje v praksi, dasi morda nima prilike, da bi patroniziral združno trgovino radi preoddaljenosti ali podobnega.

Po odobritvi finančnega načrta s strani zveznih in državnih oblasti in po izpolnitvi njih pogojev je šla nova organizacija Chicago Consumers Cooperative na delo in v kratkem času zbrala minimalno predpisano vsoto \$120,000, da je smela izdati združne delnice, nakar je prošlega novembra na severni strani odprla svojo prvo veletrgovino (super market), ki dela od začetka blizu \$7,000 tedenskega prometa. Do zdaj je že rekrutirala čez dva tisoč novih delničarjev in v načrtu ima ustanovitev večjega števila "supermarketov" v raznih predelih mesta. Kapital ni več problem, marveč so največje težave pri najemu primernih trgovskih lokalov. Ta organizacija je zdaj že na trgu za najem deset velikih trgovskih lokalov, kar pomeni da zna Chicago v prihodnjih nekaj letih postati mesto s precej močnim združnim gibanjem.

Priredba podružnice 48 SANSa

Cleveland, O.—Na dan 2. marca se bo vršila prireditev podružnice 48 SANSa. Tudi to pot bodo igralci in igralke dramskega zbora Anton Verovšek nudili občinstvu obilo smeja kot ob priliki zadnje priredbe, ki se je vršila 15. decembra. Ta dramski zbor se je odzval in vpriporil bo tridejanko "Denar", katerega bo vzbudila veliko smeja. Če želite videti, kako se igra na borzah ali "štok marketu", potem pridite in boste videli na lastne oči. Igra je vseskozi prepletena s humorjem in kot ste se nasmejali pri zadnji komediji "Trije vaški svetniki", tako se boste tudi do pot.

Kakor sem že omenil, igro bo vpriporil dramski zbor Anton Verovšek pod avspicijo podružnice 48 SANSa, začetek ob treh popoldne na odru Slovenskega delavskega doma na Waterloo rd. Igra bo dobro igrana, za kar so vam porok igralci tega zbora in prav tako režiser (Kafarler?). Vstopnina bo 75c.

Po igri se bo serviralo večerjo pod vodstvom naše spretnke kuharice mrs. Erjavec in njenih sodelavk od ženskega odseka SDD, po večerji pa se bo razvila prosta zabava in ples. V zgornji dvorani bodo igrali valčke in polke dobro poznani Vadenalovi godci, v spodnji pa bo godba za starejše.

Ves prebitek te priredbe je namenjen za naše rojake v Sloveniji, oz. za organizacijo SANS, ki se trudi med nami za staro domovino že več let. Imeli boste lep duševni užitek, zaeno pa pomagali k našemu skupnemu doprinosu za našo rojstno domovino.

S tem, da posetimo to priredbo v velikem številu, bomo tudi dali pobudo za nadaljnje delo igralcem zbora Verovška, kateri je zadnje čase postali aktivni. Koliko časa bomo imeli našo slovensko Talijo na naših odrih, je pač odvisno od nas vseh. Naši domovi so bili zgrajeni v prvi vrsti v namenu, da gojimo našo slovensko kulturo in uvajamo v njo tudi našo mladino. Naša mladina je dostopna za igranje in petje, morda celo bolj kot smo bili mi v njenih letih. Mladina se pri naših dramskih in pevskih zborskih tudi izpopolnjuje materin jezik, kajti nam vsem je veliko na tem, da ne pozabi materinščine. Čim več jezikov človek zna, toliko več velja.

Prepričani smo, da bo naše občinstvo ponovno napolnilo dvorano SDD do zadnjega kotička, prav tako kot v decembru mesecu, ko so bili vpriporjeni "Trije vaški svetniki". Pripeljite s seboj tudi svoje prijatelje in tako pomagajte ustvariti čim lepše razpoloženje med igralci.

Naše življenje je kratko, zato pa se ne smemo vdajati nagonu, da je "grijo" in "želodec" vse na tem svetu. Duševni užitek je nam vse važen in nam bogati življenje.

Torej v nedeljo, 2. marca, naj vodi pot slehernega zavednega Slovenca v Slovenki delavski dom na Waterloo rd. Začetek igre ob treh popoldne.

J. F. Dura, tajnik 48 SANSa.

Clevelandskim naročnikom

Cleveland, O.—Ker sem prejel več pritožb od strani naročnikov dnevnika Prosveta, da jim tukajšnja pošta neredno dostavlja list, prosim prizadete, da vsako tako nerednost sporoče vsaj v

Do zdaj je v mestu že okrog 20 združnih trgovin, od katerih jih je nekaj zelo velikih in uspešnih. Slični promocijski načrt so zdaj osvojili tudi v Detroitu in več drugih mestih.

Za zaključek naj omenimo, da je v bližini Waukegana, v Lake Forest v procesu snovanja tudi velika združna naselbina na krasnem Armoryjevem veleposvetu, ki meri 643 akrov, ima 12 poslopj in palačo s 50 sobami — cena \$8,000,000. Če se National Cooperatives, Inc. posreči ta skema, to je že se v bližnji bodočnosti pripravi dovolj kucev za stavbne parcele, na katerih bi si po združnem načrtu in idejah zgradili svoje domove, tedaj bo pri Lake Forest vstalo krasno združno mesto, kjer bo tudi centrum za združništva in združnih šol v tej deželi. Veliko palačo in druga poslopja mislijo namreč porabiti za šolo in glavni stan National Cooperatives, Inc., ki je danes glavna matica ameriškega združništva.

Glasovi iz naših naselbin

V mesednem gibanju so tudi detroitski učitelji in učiteljice, ki so se "za slučaj potrebe" izrekle za stavko s 4108 proti 1717. Na sliki je videti srednješolsko učiteljico Katherine Doherty, ki deva svojo glasovnico v skrinjico v družbi učitelja Johna Ottena.

teku enega tedna meni ali pa upravnistvu Prosvete. Moj naslov je 14214 Westropp ave., telefon Liberty 6603.

Anton Jankovich,
zastopnik Prosvete.

Izkoriščevalcem ni pri srcu nova Jugoslavija

New Castle, Pa.—Že dolgo se nisem oglašila v Prosveti. Vzrok je, ker tudi jaz raje čitam kot pišem. Prosveta mi zelo ugaja, posebno pa rada čitam pisma iz stare domovine, ki so zelo pomenljiva. Težko mi je pri srcu, ko vidim, koliko so ljudje žrtvovali za svobodo svoje domovine. Tudi jaz dobivam pisma iz stare domovine, in sicer od mojega brata in drugih. Brat mi piše:

"Draga sestra!—Zelo smo veseli, da smo pod Jugoslavijo in v prijateljstvu z našo zaveznico Rusijo. Le tisti niso zadovoljni, ki so nas poprej izkoriščali. Opisati hočem nekaj primerov. Dobro se še spominjam tistih, ki so imeli poprej gostilne. Oni so delali velike dobičke, a sedaj jim je odklenalo. Nekega dne so jim pregledali vino in določili primerno ceno. Gostilničarjem se je to videlo premalo, ko pa so oblasti prišle zopet pregledati, vino ni bilo tako poprej. In kaj potem? Naložili so jim denarno kazen in odvzeli pravico za točenje.

Delavci zelo težko pričakujejo podpisa mirovne pogodbe. Sicer pa mi že sedaj spadamo pod Jugoslavijo. Za svobodo so se žrtvovali moji trije sinovi, kateri so bili v cvetju mladosti. Težko mi je po njih; tako so se veselili svobode, a sedaj jih ni več. Tu se sedaj mladina prostovoljno nekaj časa uči, nato pa dobi stalno službo—moja pomoč pa za vedno spi."

Danes sem prejela drugo pismo, ki se deloma glasi:

"Paketa od 28./9. se nisimo prejeli. Tukaj je sedaj ostra zima; zaslužka ni. Prodaj sem voz sena in dobil 1000 lir, kar je v ameriški valuti \$6.50. Razmere pa se izboljšujejo; pomagamo pri obnovitvi vsi, stari in mladi, po vsej Jugoslaviji. Tudi moja hči dela za državo. Pri vas v Ameriki je še mnogo slepcev, ki nečejo spregledati in vprijeti proti naši državi in Titu. Oni niso Slovenci, ampak slovenski izrodki, ki ne vedo, kaj je sedaj v Jugoslaviji, ali pa nečejo ve-

deti. Oni so plačani od kapitalistov in trosijo laži o Jugoslaviji. Tukaj sedaj vlada pravica, katere smo si že dolgo želeli. Zemljo delijo siromakom, vzamejo pa jo grofom in veleposelnikom. Zemljo so odvzeli tudi tistim bogatašem, ki so si jo pridobili s tožbami in jo dajo prejšnjemu gospodarju brez odplačila. Ali ni to pošteno? Ali ni bolje delati zase kot za trebušnike? Seveda, vse to gospodi ni všeč. Saj ni bilo tudi nam poprej všeč, a smo morali molčati.

V Ilirski Bistrici je bil veletrgovec, po domače Ličan, a naše oblasti so naredile hišno preiskavo in našle dva milijona lir, kakor tudi moke, sladkorja in vsega, kar si more človek misliti. Oni so imeli vsega, drugi pa smo trpeli, če tudi smo imeli kakšno lipo. Zaplenili so jim vse, vzeli denar in jih zaprli. Ali ni to pravilno? Čemu ni trgovec prodajal potrebščin, ko je bilo veliko pomankljanje? Seveda, takim gospodom danes ne diši nova Jugoslavija.

Država je podržavila tudi vse tovarne, tako da obratujejo za dobrobit vsega naroda in ne posameznikov. Ali ni to pošteno in pravilno? Delavec ima tudi boljšo plačo sedaj kot poprej, ko je bil samo suženj.

Kričijo proti Titu. Le naj, saj jim ne bo nič pomagalo. Tisti, ki danes delujejo proti Jugoslaviji, so izdajalci svojega naroda. Pri nas je danes narod svoboden in hvaležen Titu, ki nas je rešil sužnosti. Pri nas danes vlada najlepša sloga. Vsi smo enaki: Srb, Hrvat, Slovenec ali pa Italijan. Mi smo vsi bratje in delamo za obnovo domovine. Tukaj je na pošti neki Italijan že 22 let. Je poštena duša, dočim je njegova žena pobegnila v Italijo. On hoče biti med nami in govori dobro slovensko.

Naj še omenim, da je neka uradnica v St. Petru na Krasu odpirala ameriške pakete. Zagledal jo je neki partizan in jo naznanil ljudski oblasti. Takoj je morala zapustiti urad, plačati veliko kazen, poleg tega pa so jo dali v prisilno delavnico."

Tako piše moj brat o razmerah v sedanji Jugoslaviji.

Tončka Skufca.

Odgovor Barbiču

Hibbing, Minn.—Barbičev dopis z dne 5. februarja ni tako podučljiv kot je dolg. Po mojem mnenju dopis ni na mestu, to pa v sled tega, ker samega sebe preveč povzbuje. Če je zmožen napisati dolg dopis, je lepo, ni pa lepo, da se danes spodtakne ob mene, jutri ob tebe.

V dopisu me poziva, naj prevzamem njegovo delo pri društvu št. 53 SNPJ, seveda pod pogojem, če me bo potrdil tajnik. Jaz nisem vprašal za nobeno delo, zato ne vem, kako pride do takega izraza. Barbiča bi vprašal, če ima tajnik njegovega društva več pravice in oblasti kot drugi tajniki SNPJ? Saj so pravila SNPJ za vse ena-

ka in noben tajnik ne more nikogar nastavit v kakšen odbor. Pri našem društvu odločuje odbor, ne pa tajnik. Barbič se je zelo zmotil, ko je to zapisal. Če ne verjame meni, naj pogleda v pravila SNPJ.

On mi tudi svetuje, kako bom pribijal podplate na čevlje. Tega dela se ne bojim, saj sem ga delal pred 34 leti v Hibbingu. Mislim, da mi hoče predbacivati, da sem nezaveden delavec, toda nimaš za to dokaza. Etbi-na Kristana sem poslušal na shodih že pred 45 leti, in sicer v Jelenovi dvorani na Jesenih. Tedaj je še vladala trda pesta Franca Jožefa, toda bil sem že takrat za pravice delavskega razreda in sem še danes. Barbiču ne kratim časti, kajti se preveč povzbuje sam. V listem dopisu je zapisal, da želi nekaterim malo zbistriti možgane, ker jim ne funkcionirajo dobro. Mogoče je tudi z njegovi mi kaj narobe. To vsekakor dokazujeta dopisa, ki sta bila priobčena 6. januarja in 5. februarja. S tem je stvar zaključena z moje strani.

Frank Pipan.

Odgovor kritikom

Cleveland, O.—Rojaki, ki se smatrajo za napredne, se držijo še vedno gesla, da je lopata s starodavnim držajem pravilno orodje za rešitev stare domovine. Kdor priporoča moderni stroj, je po njihovem mnenju nazadnjak in se ne bi smel oglaševati v Prosveti. Oh, kakšna logika!

Nekateri so čitali, da živi v Clevelandu kaplan z imenom Gabrovšek, ker pa sami hodijo v cerkev po odpustanje grehov, hočejo sedaj še druge primerjati z njim. Jaz sem bil že naprednjak in čital delavske liste, ko ste se vi še učili katekizma.

Nekoč so mi hoteli dati nagobčnik clevelandski narodni verniki, sedaj pa takozvana napredna struja, ki se je svobode naučila iz pisma iz starega kraja.

Evo vam svobode tiska: V Proletarcu z dne 5. febr. 1947 piše A. Šular: "Svakinja iz Zagorja ob Savi, kateri so Nemci ustrelili 17-letno hčer, ker je bila kurirka pri partizanih, mi piše: 'Nikar ne pošiljajte časopisov v paketihi, ker vse zaplenijo. Tudi Jančetu je žal, ker ni dobil Družinskega koledarja, ki si ga poslal, kot pišeš, zadnje spomlad.'"

Tone dalje pravi, da je večkrat priložil v paket izvoze Prosvete in Proletarca, a so jih tam zaplenili. Menda jih rabijo jugoslovanski carinarji za zavijanje "lunča."

Urednik pojasnjuje Šularju v milem tonu, da so v Jugoslaviji vtihovali tudi druge časopise, ki rovarijo proti vladi. Meni pa se smešno vidi, zakaj bi se vlada, ki ima 99% ljudstva za seboj, bala par Ameriških Domovinov? Tam bo menda že tako kot je pisala neka ženska svoji sestri v Colorado, češ, vi v Ameriki, ki tako ljubite našo svobodo, ki morali priti sem, da jo boste uživali.

Nekateri dopisniki me dolžijo, da sem proti Jugoslaviji, njeni vladi itd. Poslušajte, neverni Tomaži! Ako mi ne ugađa takтика jugoslovanske vlade, še s tem ni rečeno, da sem proti Jugoslaviji. Ako vi lahko rentičite proti tukajšnji vladi, ki vam je dala državljanstvo, čemu zahtevate nagobčnik za nekoga, ki ve kaj piše. Zlasti pa ni lepo spravljati se na dotično žensko, ki ni ničesar kriva pri stvari. Saj ni sama prišla iz stare domovine, temveč sedem oseb. Eden izmed njih je Jakob Kuchar. Vprašujete, kako je njen sin izgubil življenje. Vsaka mati ljubi svojega sina, tudi ona, kateri so posadili sina na električni stol, kajti ona ga je poznala le kot svojega otroka, čeprav ga je ostali svet smatral za zločinca.

Ko sem pristopil k SNPJ, sem se obvezal, da bom plačeval za list Prosveto. Dokler bom plačeval za list in dokler ne bo zabranjeno pisati dopise tudi drugim članom, toliko časa tudi meni ne bo zabranjeno. Ali mislite, da vaše dopise vsi odobrava-

(Dolje na 3. strani)

Časovni komentarji

Milan Medvešek

O bodočem programu organizacije SANS

Konvencija Slovenskega ameriškega narodnega sveta se vršila koncem meseca maja v Clevelandu, torej je pred durni, a do danes še ni opaziti posebnega zanimanja zanjo, ne od strani splošne javnosti in ne od glavnih odbornikov ter funkcionarjev organizacije. Seveda, tu moram takoj pristaviti, da ni s tem rečeno, da organizacija sama na sebi nazaduje ali da je v razkroju, marveč je še vedno močna in živ reprezentivni zastav vseh zavednih naprednih Slovencev in Slovenk v Združenih državah, in kakor v preteklosti, tako se tudi danes mnogi naši društveniki trudijo in zbirajo prispevke zanjo.

Toda sedaj se nahajamo v prelomnem času naše organizacije, namreč njen program in njeno delo se bo v bodočnosti do gotovo meje razlikovalo od dela v preteklosti, kajti danes so pač razmere precej drugačne kot v času vojne in prva leta po vojni. V preteklosti je bila važna politična akcija in prav tako reliefna, v bodočnosti pa naj bi bil SANS stalna osrednja organizacija, katere naloge bi bile v prvi vrsti utrjevanje žive vezi, ki je bila spletena med ameriški Slovenci in staro domovino v zadnjih letih, v dobi najkritičnejših ur slovenskega, odnosno jugoslovanskega naroda.

To srčno vez, bratsko zblizanje s staro domovino, je potrebno še bolj okrepiti in jo raziriti, zlasti z duševnim in kulturnim življenjem naših bratov in sester onkraj morja. Čim tesneje bomo v zvezi s staro domovino, tem daljše bo življenje ameriške Slovenije, našega tiska, naših kulturnih in gospodarskih ustanov—našega življa.

Torej organizacija SANS nam je potrebna še nadalje; njen program se lahko razteza na razna področja, katerih osrednja točka naj bi bila tesnejše sodelovanje med staro in novo domovino, kar bi bilo v obojestransko korist.

Seveda, kadar govorimo o stalni organizaciji, ne smemo pozabiti, da potrebujemo vire za njeno vzdrževanje. Do sedaj je SANS zbral veliko denarja, ki so ga darovali dobrosrčni rojaki v obliki prostovoljnih prispevkov, članarine in priredb. Zlasti slednje so donesle veliko dohodkov, toda ne smemo misliti, da bo možno kar naprej prirediti priredbe v ta namen—gotovo število, da ne pa toliko kot do sedaj, kajti aranžiranje priredb navadno pade na rame nekaj oseb, marsikateri teh, ki so do sedaj delovali, pa je utrjeval. Vsekakor se bo morala konvencija resno baviti s finančno stranjo organizacije.

Tesnejše sodelovanje med nami in staro domovino pa ni odvisno samo od nas, temveč je v večji meri od stare domovine. V preteklosti stara domovina ni vedela ničesar o nas in zanimala se je v glavnem le za naše dolžare, zato se ni čuditi, da je marsikdo postal zagrenjen proti njej. O naših podpornih organizacijah, narodnih domovih, drugih, prosvetnih organizacijah, časopisih, pisateljih tam sploh niso imeli nobenega pojma in ga še danes nimajo. Vse to bodo morali v stari domovini vzeti v pretres in posvetiti malo več pažnje Slovincem na tujem. Kot je potrebno, da bi imeli tu organizacijo, ki bi nas zblizevala s starim svetom, tako je potrebno, da bi jo imeli v stari domovini, ki bi zasledovala življenje in prizadevanje svojih sinov in hčera na tujem.

Naš narod je že tako majhen in od njega se je v zadnjih 100 letih trgala drobtina za drobtino in se zgubljala v tujem svetu, a nihče se ni brigal za nje, izvenšiki nekateri slovenski pisatelji, ki so dojmili posledice za majhen narod, kadar se odtebe dragoceni sok iz njegovih žil. Posebno je je tega zavedal nesmrtni Ivan

(Dolje na 3. strani)

Razgledi po stari domovini

(Od našega dopisnika Franja Aleša)

POLITIČNI PREGLED

Novi zakoni v Sloveniji in nova razdelitev okrajev v Sloveniji

Na zadnjem zasedanju ljudske skupščine Slovenije so bili sprejeti trije zakoni za območje Slovenije. Prvi zakon ureja novo upravno razdelitev republik, po katerem so odpadla okrožja, a so ostali samo kraji, okraji, mestne četrti in mesta. Zakon je določil 27 okrajev in sicer: Celje-mesto, Celje-okolica, Črnomelj, Grosuplje, Jesenice, Kamnik, Kočevje, Konjice, Kranj, Krško, Lendava, Ljubljana-okolica, Ljutomer, Maribor-mesto, Maribor-okolica, Muzičje, Murska Sobota, Novo mesto, Prevalje, Ptuj, Radgona, Rakek, slovenska Bistrica, Smarje, Skofja Loka, Trebnje in Trbovlje.

Drugi zakon pooblašča vlado LRS za izdajanje uredb na področju narodnega gospodarstva. Tretji zakon pooblašča slovensko vlado za določanje kazni za upravne prekrške.

Konferenca mestnih ljudskih odborov v Beogradu

V zadnjih dneh januarja se je v Beogradu odvijala konferenca zastopnikov vseh jugoslovanskih mestnih ljudskih odborov, katero je otvoril podpredsednik zvezne vlade Edvard Kardelj in podal daljše poročilo o reorganizaciji naših ljudskih odborov v državi.

Z ozirom na predstojajočo splošno volitveno v ljudske odbore je treba paziti posebno na to, da bodo prišli v ljudske odbore taki ljudje, ki bodo sposobni nositi odgovornosti za življenje in upravo naših velikih mest in to na podlagi dosedanjih izkušenj.

Temeljnost in skrbnost za uresničitev našega gospodarskega petletnega načrta tudi zahteva, da se delo naših ljudskih odborov vključi skladno z delom gospodarskega načrta.

V kratkem bo izdan statut ljudskih mestnih odborov, nakar bo izvedena tudi reorganizacija in razpisane volitve v odbore.

Tuja reakcija in naši domači sovražniki delajo sporazumno in z roko v roki

Val sovražnih aktov proti naši ljudski državi se odraža na vseh poljih. Zdjaj počasi izven meja naše države, zdaj se zopet po kaže sovražna akcija na našem ozemlju.

Ni še pretekli mesec dni od velikega Trifunovičevega procesa, na katerem je bil razkrinkan sovražni načrt domačih špijnov, ki so stali v službi tuje sile, že so obrnjene oči našega delovnega ljudstva in Skopje, kjer stoji pred ljudskim sodiščem za zločin, ki so imeli to pot zveze z angleškim in turškim konzulatoma, da onemogočajo naše napore pri obnavljanju in da se z orožjem v roki bore proti naši ljudski oblasti.

V inozemstvu so naši domači izdajalci belo-plavo gardističnih organizacij pod pokroviteljstvom mednarodne reakcije in v službi nam neprijateljsko razpoloženih držav čim dalje bolj predzri v zločinski. Tako so 25. januarja jugoslovanski četniki v Neaplju, stražarji angleškega majorja, na zverinski način ubili jugoslovanskega konzula in težko ranili njegovega atašaja.

Naš delovni človek spremlja z

Casovni komentarji

(Nadaljevanje s 2. strani.)
Čankar, prav tako naš največji pesnik Oton Zupancič, ki je v svoji nesmrtni "Dumi" zapel: "Pustil si plug in motiko, v zemljo se zalezal, stavec, in križi ti na grobu rjavi in poveša se: sin tvoji zari se je živ pod zemljo..." v Ameriki koplje, v rovu se zarja poljan mu mračen mladi obteva, sin njegov več ne bo jih poznal, ne sanjal o njih.

Na zaključnem z besedami, da je potrebno, da podamo mnenja o bodočem delu organizacije SANS, kajti konvencija se bliza.

gnusom te zločinske podvige naših izdajalcev, ki stoji v službi mednarodne reakcije, kakor so pred leti stali v službi anglo-francoske reakcije "beli Rusi". Naš delovni človek si je še bolj svest, da stoji na pravi poti, ko gradi svojo državo, svoje gospodarstvo in svojo oblast, ki ne bo dopuščala izkoriščanja ne domačim ne tujim kapitalistom in imperialistom.

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Naše ljudsko gospodarstvo se vodi po načelih večje storilnosti zaradi večjih mezd in plač

Bistvena poteza našega ljudskega gospodarstva leži v načrtosti in v enotnem vodstvu celokupnega gospodarstva.

Zato je vodilni organ našega narodnega gospodarstva—jugoslovanska vlada—izdala vrsto gospodarskih uredb, ki podrobneje urejajo organizacijo, poslovanje, razdeljevanje in rentabilnost državnih gospodarskih podjetij.

V stari Jugoslaviji sta bila vodstvo podjetja in delavstvo na drugi strani dva povsem nasprotna in nespregljiva pola. Pri nas je to združljivo in si ta dva pola ne nasprotujeta, ampak tesno sodelujeta. In v tem smislu so bili tudi izdani vsi zakoni novega gospodarstva zlasti o enotnih cenah, o razdelitvi dobička, o stroških ter o skladih vodstva podjetij in podobno.

Medtem ko stari jugoslovanski ravnatelji podjetij niso dajali nagrad za povečano storilnost delavcem, ki so ustvarjali podjetju ogromne dobičke, je danes ustanovljen v jugoslovanski državi poseben fond za razdeljevanje dobička, ki je postal za našega delavca in namočence vspodbuda za še večjo storilnost v proizvodnji in v korist delavskega razreda. Ta sklad ne upravlja diktatorsko vodja podjetja, ampak je razdelitev odvisna in se izvrši po predhodnem zaslišanju delavske strokovne organizacije.

Samo na tem primeru se vidi, da sta vodstvo državnega podjetja in delavstvo državnega podjetja gospodarska celota, da je delavec udeležen z osebnimi prejemki (dodatki) pri povečani storilnosti, ki gre zopet v splošno narodno korist.

V kapitalističnem gospodarstvu pa je narobe. Storičnost proizvodnje gre v žep privatnega lastnika-kapitalista; kapitalist dela samo za svoj dobiček in se ne ozira na splošno ljudske potrebe, a medsebojni odnosi kapitalista in delavstva so si sovražni, ker kapitalist gradi svoje dobičke na osnovi izkoriščanja.

Tuja reakcija je ponarejala naše tisočake; čim si je zgradila mrežo razpečevalcev, smo zamenjali stare tisočake z novimi

Da bi slabili našo valuto, ki je ena izmed najsolidnejših v Evropi, so naši sovražniki v inozemstvu pričeli ponarejati naše tisočake, s pomočjo svojih agentov v naši državi pa razširjali vesti, da bomo menjali denar ter odtrgali gotove zmeske. Hoteli so doseči med ljudstvom nezaupanje do dinarja in s tem kazati na našo ljudsko oblast, da gremo po poti grške, rumunske in madžarske inflacije.

Že v letu 1946 so natiskali večje količine falsifikatov, vendar jim ni uspelo, da bi plisirali te ponarejene tisočake v Jugoslavijo. Le manjša skupina razpečevalcev je plisirala nekaj ponarejenih tisočakov preko ozemlja iz cone A, ki ga upravlja zavezniška vojaška uprava. Naše oblasti so hitro zasledile razpečevalce, ki so na procesu v Sušaku prejeli ostro kazeno. Proti koncu 1946 in začetkom letošnjega leta pa so tuji reakcionarni kriminalci hoteli najti še eno pot plisiranja in sicer tudi preko Avstrije. Sedaj so se poslužili raznih trgovcev in mešetarjev s konji, ki so prenesli nekaj tisočakov.

Tudi ta skupina je bila prijeta

in je bila že sojena januarja meseca v Ljubljani. Istočasno pa je izšla uredba jugoslovanske vlade, da se v najkrajšem roku 10 dni zamenjajo vsi tisoč dinarski bankovci z novimi.

Izmenjava starih tisočakov se je izvršila v redu, namere tujih reakcionarjev, da bi nam s falsificiranimi bankovci slabili valuto, pa so propadle.

LJUDSKO ZADRUŽNISTVO

Ljubljanska velezadruška "Napropa" je izvolila novo upravo, da bi dosegla še večje uspehe v preskrbi prebivalstva

Ljubljanska "Napropa" je bila ustanovljena 1. oktobra 1946. Prevzela je več ljubljanskih zadrug ter 4511 njihovih članov. V tem kratkem času je dosegla lep razvoj in je imela koncem leta 1946 že 14.551 članov ter preko 36.000 ohranjenec.

"Napropa" obsega že 76 trgovin, uslužbenecv ima danes 446. Promet meseca decembra 1946 je dosegel 26.600.000 dinarjev.

"Napropa" je izvršila veliko delo na polju oskrbe in razdeljevanja blaga, vendar pa ni znala organizirati in izvesti splošnega odkupa kmečkih pridelkov, ki so v prosti prodaji.

Da bi se izkoristile vse možnosti čim intenzivnejše izmenjave dobrin najširše potrošnje, je bila na zadnjem običnem zboru izmenjavske stave uprava in izvoljena nova, kateri načeljuje predsednik dr. Jože Pretnar.

Kmečke zadruge za gospodarsko vzgojo našega podeželja

Sprlo nagle rasti državnega gospodarstva in radi načrtne industrializacije in elektrifikacije države, ki kaže veliko prednost pred stari kapitalističnim načinom gospodarstva, posveča naša ljudska oblast veliko pažnjo tudi kmečkim zadrugam, ki se ustanavljajo, kjer koli so le dani pogoji za ustanovitev, v velikem številu. Vzporedno z modernimi metodami in načini dela v industriji se uveljavlja to načelo tudi v kmetijski proizvodnji, ki se mora modernizirati, kajti rastoča industrializacija sama zahteva intenzivnejše poljedelstvo.

Kmečke zadruge v našem narodnem gospodarstvu so postale sredstvo in pripomoček za vzgojo kmečkih množic v gospodarskem, kulturno-prosvetnem in političnem smislu. Naša industrija bo v najbližji bodočnosti rabila ogromne delovne sile. To pa bo mogla črpati iz podeželja.

Da bo šla naša delavnost v industriji in poljedelstvu vzporedno in skladno, da bo delavec iz podeželja lažje prihajal v industrijska središča in da ne bo zastajala proizvodnja v poljedelstvu, bo moral stroj nadomestiti poljedelskega delavca, ki bo prehajal v mesta.

Kmečke zadruge bodo na ta način—z novimi načini dela, stroji itd.—izpolnile vrzel in one bodo vodile poljedelsko proizvodnjo, za pokritje naraščajočih potreb mest in industrijskih središč.

Kakor gre naša industrializa-

VPRAŠANJE SLOVENSKE KOROŠKE

Dr. Fr. Vat.

IV.

VSE JE OSTALO, KAKOR JE BIL

Zgodilo se je nekaj nepričakovanega. Danes se mora Koroška več nego leto in pol po koncu vojne in zlorabi fašizma še zmerom boriti za svojo svobodo. Usoda koroških Slovencev je v tem pogledu prav tako tragična in pretresljiva, kakor je usoda primorskih Slovencev. Koroško ljudstvo doživlja pod angleško zasedbo stvari, ki zvenijo kakor pravljica. Dovetrajnji sovražniki uživajo potuho in zaščito, koroški Slovenci, ki so se z orožjem v rokah borili za zmago zaveznikov, pa so se zopet znašli v stanju, ki ni v ničemer boljše, nego je bilo stanje pod režimom krvoločnega fašizma.

Avstrijski službeni in polslužbeni tisk meni, da je vprašanje koroških Slovencev že davno rešeno. Ministri razglajajo, da so narodnostne manjšinske pravice koroških Slovencev najbolje zagotovljene. In vendar je orožništvo na Koroškem prezahtovno s hišnimi preiskavami pri Slovincih. Ob takšnih preiskavah zmerom nekaj neznanega iščejo in ničesar ne najdejo. Toda to ne zadržuje koroških orožnikov, da ne bi zavednih Slovencev—za vsak primer—za nekaj dni zaprli. O kakšnem procesu proti njim ne more biti niti duha, niti sluha, ker ni za to nobenih stvarnih pogojev. Zaradi tega ne moremo smatrati, da bi bile te večne hišne preiskave in zapiranja kaj drugega nego sistem policijskih šikan v smislu svoječasnih hitlerjevskih metod.

Okupacijska oblast na Koroškem ravna tako, kakor da ne bi hotela vzeti na znanje dejstva, da živi na Koroškem slovenska narodnostna skupina. Niti pravice dvojezičnosti ne uživajo koroški Slovenci pri svojem običevanju s predstavniki oblasti in uradov. Ravno zaradi te pravice se je Avstrija v vprašanju Južnih Tirol tako hudo pritoževala napram Italiji. Koroški Slovenci ne morejo izdati svojega glasila na Koroškem, temveč so morali prenesti njegov tisk na Dunaj. Slovenska krajevna imena za oblastva ne obstajajo. V šolstvu je utrta dvojezičnost načelo sicer priznано, vendar pa je ta pristopek le teoretičnega pomena. Uveljavljanje načela dvojezičnosti je preprečeno zaradi pristranske personalne politike šolskih oblastev, ki odpuščajo slovenske napredne učitelje, in ki pošiljajo v slovenske vasi učitelje, ki slovenščine niti ne razumejo. Po večini so ti učitelji nekdanji vneti pristaši Hitlerjeve nacionalno-socialistične stranke.

Koroški Slovenci so se svoj čas lahko ponašali z lepo razvitim omrežjem zadrughnih organizacij, katerih imetje pa je bilo v času nacističnega nasilstva zaplenjeno. Dolej pa še niso mo-

cija po načrtu, tako prehaja tudi poljedelska proizvodnja smotno do novih oblik v organizaciji in delovnim postopku, a vse za koristi delovnega človeka, ki si bo na ta način, to je s tesnim sodelovanjem mesta in dežele, dosegel višji življenjski standard.

Takoj po novem letu so pričeli organi avstrijske javne varnosti s sistematičnim zapiranjem znanih protifašistov na slovenskem Koroškem. Zaslišali so predsednika POOF (pokrajinskega odbora osvobodilne fronte) za slovensko Koroško dr. Franca Petka, ter izvršili hišno preiskavo pri podpredsedniku dr. Luki Siečniku. Sledile so množične hišne preiskave in aretacije koroških Slovencev. POOF je izrazil protest v posebnem protestnem pismu, ki ga je poslal britanski civilni upravi v Celovcu. Avstrijski list "Oesterreichische Volkstimme" je objavil članek, v katerem se obsoja teror nad koroškimi Slovenci. Deželna vlada v Celovcu je sicer že poleti 1945 hitela sestavljati neko poročilo na britansko vlado v Celovcu in na dunajsko zvezno vlado, v katerem navaja, da je Koroška kot prva dežela med vsemi avstrijskimi pokrajinami očistila javno upravo in gospodarstvo od vseh nacističnih elementov. Dejstva pa kažejo, da gre za nizkотно prevaro, saj je dokazano, da je ostalo vse po starem. Upravni aparat je ostal v glavnem v rokah nacistov, ker je večina uradnikov v nižjih uradih ne glede na svojo politično preteklost obdržala svoje položaje. Cela vrsta primerov kaže, da so se nacisti in celo vojni zločinci zadržali na najbolj odgovornih mestih pri deželnih upravah, varnostnih ravnatelstvih in okrajnih glavarstvih.

Niti se ni zgodilo, da bi bil že prišel pred sodišče razpiti organizator preganjanj koroških Slovencev Maier-Kaibitsch, ena najhujših zverj SS, ki ima na vesti nešteto žoliger zavednih slovenskih koroških družin.

Kdo bi se potem čudil, če so koroški Slovenci razočarani, skrajno ogorčeni in s sedanjim stanjem nezadovoljni, potem ko so s svojimi žrtvami, s svojim množičnim sodelovanjem v partizanski organizaciji pripomogli k zlorabi nacizma? V takšnih okoliščinah je povsem razumljivo, če narašča med koroškimi Slovenci nezadovoljstvo in če se med njimi krepi prepričanje, da je popolnoma izključeno, da bi se njihovo življensko stanje pod sedanjim avstrijskim režimom kakorkoli moglo popraviti, saj je današnja avstrijska vlada prepovedala vse koroške protifašistične organizacije, med njimi celo Zvezo koroških partizanov, Zvezo političnih preganjanecv, Zvezo koroške slovenske mladine, Protifašistično fronto koroških žena in Zvezo koroških slovenskih priseljencev, katere namen je skrbeti za one slovenske koroške kmete, delavce ter napredne izobražence, ki so zaradi nasilne preselitve pretrpeli ogromno gmotno škodo.

Te okoliščnosti dokazujejo, da nadaljujejo reakcionarni elementi, ki so na oblasti v današnji Avstriji, s protislovenskimi tradicijami v odnosu do koroških Slovencev ter da sodelujejo pri krepitvi omajalnih ciljev velikonemškega, velegrmanskega imperializma.

Koroško vprašanje trka krepko na duri moskovske konferenice, ko bodo v okviru razprav o mirovni pogodbi z Nemčijo in Avstrijo obravnavali tudi upravičene zahteve Titove Jugoslavije in politično voljo koroških Slovencev po združitvi slovenske Koroške z Jugoslavijo, kjer jim je zagotovljeno svobodno življenje enakopravnih ljudi in državljanov. Za Jugoslavijo pa problem Koroške ne more biti samo opek slovenski narodnostni problem, marveč gre v tem primeru tudi za vprašanje vztrajne, dokončne borbe proti velikonemškemu imperializmu, proti pojavom reakcije ter za udrutev resnične, ljudske demokracije. V borbi za pravično rešitev vseh vprašanj v zvezi z mirovno po-

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

jo? Ali mislite, da vsi odobravajo poročila iz stare domovine? Saj tudi jaz govorim z ljudmi, kateri imajo svoje pomisleke.

Vedite, da sta si katolicizem in komunizem jako podobna. Oba sta diktatorska. Prvi gre v Rim po svoje ukaze, drugi pa v Moskvo. Torej, ako obsojate enega, zakaj ne tudi drugega? Če verujete v enega, verujete v oba! Katoličani zagovarjajo svojega poveljarja, komunisti pa svojega, zato je najbolje, če se združita, kajti gliha vkup štriha.

Vreme v Clevelandu je mrzlo, toda jaz sem navajen mraza kot izživanj.

Kako pa je v Rusiji? Neki inženir iz Lakewooda, O., ki je bil tam, ima marsikaj zanimivega povedati. Med drugim pravi, da je hotel Moskva krasen, toda kdo živi tam? Sami veliki dostojanstveniki, kakšna steno-grafka ali nižji uradniki pa nima vstopa. Pa pravijo, da v Rusiji ne poznajo razredov. Čestni promet vodijo tudi ženske. Med stotimi signali ni niti eden avtomatičen. Pri vsakem signalu je uposlen eden ali dva prometna policaja, ter iz steklene kočice premikata signale. V Moskvi imajo tudi nekaj orkestrrov, ki igrajo "jazz", kateri je zelo priljubljen pri mladini. Kdor hoče kaj vedeti o Rusiji, mora imeti odprte oči, poslušati navadne ruske državljane, ne pa čitati samo knjige.

Frank Barbič.

godbo z Avstrijo ne bo Jugoslavija osamljena, saj ne predstavlja ta borba samo nadaljevanje stoletne borbe slovenskega naroda za priključitev vseh slovenskih področij k matični domovini, temveč tudi nadaljevanje borbe za okrepitev demokratičnih sil sveta ter za končno likvidacijo vseh ostankov fašizma. (Se nadaljuje.)

MARSHALL IN STALIN

Napisal Donald Bell

Na bližajoči se konferenci v Moskvi bosta dve osebnosti dominirali vse ostale—ameriški državni tajnik Marshall in sovjetski ministri predsednik generalissimo Josip Stalin. Na konferenci sami bo poglaviti predstavnik Sovjetske unije, nedvomno zunanji minister Molotov, toda tudi on bo izgubil mnogo v senci svojega predstojnika. Francoski zunanji minister Bidault je nedvomno dober in spreten diplomat, toda njegovo stališče bo precej težko, ker si bo moral prizadevati, da prija obema velikonomam v cilju, da preskrbi oslabiljeni Franciji nekaj zaslombe. Angleški zunanji minister Bevin tudi ne bo mogel nastopiti tako odločno kot do zdaj. Čisto nedavno je sam priznal, da je sedanja gospodarska slabost Velike Britanije izpodkopala tudi njeno pozicijo v mednarodnih pogajanjih. Vruha tega pa mora upoštevati še dejstvo, da obstoja močna frakcija v delavski stranki, ki zahteva, da se mora Velika Britanija sporazumeti s Sovjetsko unijo.

Iz tega sledi, da je najvažnejše vprašanje to, kako bosta izhajala med seboj sovjetski premier Stalin in ameriški zunanji minister Marshall. To ne bo prvo srečanje med njima. Videla sta se že v Jalti—in znano je, da se medsebojno spoštujeta. Na prvi pogled je to videti presenetljivo radi popolne razlike v razvoju in vzgoji obeh mož. Kako je bilo mogoče, da sta se v Jalti in pozneje v Teheranu tako dobro razumela?

Način mišljenja obeh je isti—oba sta hladna in realistična misleca. Zgovornost, s katero jima nekdo predloži svoje razloge, nima nobenega vpliva, ker gresta vedno do dna. Oba sta vajena ocenjevati vsak položaj na podlagi razpredelive vojaških sil in njihovega razmerja. Ako se ne bosta mogla sporazumeti v nobenem drugem vprašanju, je jasno, da bosta soglasna vsaj v tem, kako daleč sega sedanja sila Sovjetske unije in kje je vpliv Zedinjenih držav bolj neposredno odločilen.

Ker nista sanjača, sta oba hladna računarja, a sta se oba že zmotila v oceni istega predmeta. General Marshall je priznal, da je leta 1941 prerekoval zlom Sovjetske unije v teku šestih tednov, kar je bila po njegovem lastnem priznanju največja zmeta vsega življenja.

Nasprotno pa, ako bi bili sledili Churchillovemu načrtu, da napademo Nemčijo preko Italije in Balkana, bi bil naš napredek mnogo počasnejši, ker so tamotranji kraji mnogo bolj gorati in manj prehodni. V Moskvi pa je bilo objavljeno med tem, da je bil Stalin izdelal načrt, da sam z rdečo armado porazi Nemčijo in prodere prav do obale Rukavskega preliva. V tem slučaju bi bila Sovjetska unija osvojila in radi tega tudi pozneje dominirala vso Evropo.—ONA.

Sredi najhujše zime je po vsej Angliji zmanjkalo premoga. Ta slika kaže Londončane, ki so prišli z varno posodo in vozčki po premog, katerega pa niso dobili. Glavni vzrok za to krizo v Angliji je, ker so "free enterprizerji" skoraj popolnoma upropastili premogovno industrijo, ohraneno dejstvo, ker je vlada ni socialistizirala že pred 20 leti.

Jakobovo hudodelstvo

IVAN CANKAR

Iz tistih krajev, kamor ne sije solnce, se je napotil Jakob, da bi se obesil. V tistih časih je bilo, ko so molčale tvornice, ko je pokrival prah silna kolesa in je taval tisoč delavcev ob belem dnevu po prašnih predmestnih ulicah.

V veži ga je srečal Jan, krojač. Obadva sta bila jetična, Jan in Jakob.

"Kam, Jakob?"

"Da napravim konec!"

"Čas bi bilo, čas bi bilo! Jaz pojdem jutri, mislim, če nocoj ne obležim... še tisto suknjo bi rad napravil."

"Pa zbogom!"

"Zbogom in ne zameri, če sem ti storil kaj hudega!"

Še pogledala se nista, še v roko si nista segla in Jakob je šel.

Mračilo se je, živa je bila ulica. Jakob se je ozrl po temnih hišah, bolnišnicam in ječam podobnih, po jetičnih obrazih, po udrtih očeh, in v srcu njegovem je bila misel, bolj žalostna kakor smrt.

"Koliko vas je zdaj, bratje moji v Kristusu in trpljenju, ki hodite z menoj? Procesija gre, dolga procesija, da je ne pregleda človek. Od vzhoda se vije do zahoda, črna procesija nesrečnih in ponižanih... glave klonijo, temena so s pepelom posuta, vrv niti okoli vratu..."

Pa je prišlo Jakobu na misel ob tej poslednji uri, da je svet velik in prostran in da so morda kraji, koder se ne vije črna procesija, kamor sije solnce, da odseva žarko iz oči.

"Pogledal bom tiste kraje, predno umrjem, pogledal bom, če res sije solnce... saj dajo še hudodelci viržinko, predno ga ukanijo za dušo... Tudi jaz bom kadil viržinko!"

In je krenil iz pustih ulic ter stopil na široko cesto. Svetle luči so gorele tam, svetli so bili obrazi, oči so se smejale.

Na smeh je bilo Jakobu.

"Glej... lačen sem bil, kruha sem prosil in so mi dali kamen, ribe sem prosil in so mi dali gada, jajca sem prosil in so mi dali škorpjona... Zda pa, ko bom že skoro sit na veko-maj, zdaj mi kažejo rumen kolač. Celo dolgo življenje ugiblje človek: ali je kraj na svetu, kamor sije solnce? Sama tema, sam neprijazen mrak... In ko se oči zapirajo, da bi trudne zaspane, posije nenadoma solnce!! Dolga leta v ječi uklenjen, po loki zeleni hrepeneč — in ko so noge slabe, ko je život bolan, počitka željan, ne svobode, se odpro duri brez potrebe..."

Na smeh je bilo Jakobu in zasmel se je na glas, da so se ozrli gosposki obrazi. Pa je stopil predenj lep gospod v dolgi črni suknji, s črnim klobukom na glavi, tenke rokice oblečene v svetle rokavice. Na zardelem obrazu in na motnoveselih očeh se mu je poznalo, da je večerjal.

"Po smehu sem te spoznal, Jakob! Tako si se smejal, ko si bil otrok!"

Jakob se je zasmel še glasneje.

"Če bi vedel, ti lepi, gospod, prijatelj moj, kako dobro si povedal, bi se smejal z menoj!... Stvar je namreč taka in razodenem ti jo po pravici: smejal sem se poslednjakrat pred petnajstimi leti; natanko petnajst let, ne več, ne manj... Lepo kratkokrilo dekle je šlo po cesti,

ozrl se je bovegam, spoteknilo se je ob solnčnik in je padlo — takrat sem se zasmel, da se je razlegalo; dekle je stopilo k meni z zardevimi lici in solznimi očmi in mi priložilo krčansko klobuto; pet let nato je bila moja žena; zdaj je jetična in bo kmalu umrla... No, kaj bi s tem? Da si me srečal včeraj, ne bi bil me spoznal, zakaj včeraj se še nisem smejal. Nocoj je stvar drugačnja, nocoj se lahko smejem, drugim sem naložil svoje skrbi; en gumb imam v žepu, jutri bo pa Bog dal... Kaj misliš, kam se zdajle napotim?"

"Zdi se mi, Jakob, da si pijan!"

"Tudi pijan že nisem bil petnajst let; ne vina pijan; ne žganja; toda premislil malo, povej tistim, ki kratijo vinu pravico in čast: vsega hudega sem bil pijan vsak večer. Samo troje otrok imam, ampak ker so bili lačni in ker so jokali, sem jih videl šestero; kapljice nisem okusil, ampak zibal se mi je pred očmi in jezik mi je bil težak; od daleč nisem videl žganja, pa so se mi noge zapletale... Zbogom, prijatelj!"

"Mrak je že, mudi se mi, še veje ne bom videl!"

Gospod ga je prijel za roko.

"Po pravici si govoril, Jakob, nič nisi lagal. Vsega hudega si pijan, ne vina; po lakoti dišiš, ne po žganju. Jaz pa sem vina pijan, ker drugače bi te ne bil spoznal in bi te še celo ne bil ogovoril na tej široki cesti med temi spodobnimi ljudmi... Malo postoj in poslušaj: če se ti res tako mudi zaradi tistega obešanja, pojdi z menoj in šel boš v večnost, kakor gre svat na veselo ženitovanje. Ne jokaje, ne vzdihovaje — v smehu in plesu je treba, da prestopi človek prag!"

Tako sta šla in sta prišla v krčmo, lepšo kakor cerkev.

"Pij, Jakob!"

Jakob je pil. Njegove misli, prej lene in trudne, topo in pijano dremajoče za pečjo, slo-neče v krčmi, so se nenadoma vzdramile, izpregledale so in so se začudile. Težka je bila glava, klonila je k mizi, misli pa so s srfotale kakor metulji, frfotale so bogvedikam.

"Lepo je bilo nekoč, prijatelj... koliko je tega? Petnajst let je, se mi zdi. Tam smo stali, fantje brez misli in brez prihodnosti: ti si šel na desno, jaz na levo; ti si dosegel črno suknjo, jaz črno srajco; mene so vpregli v težki voz, ti pa si sedel vanj... Kdo bi tožil, čemu bi tožil? Jermen je samo eden, samo eden je bič; in smešno bi bilo, če bi voznik vlekel in tekel, konj pa švrlal... Ljuba duša, ti si vžnik in jaz sem kojn, ki so mu na stara leta noge odpovedale!"

Samo čašo vina je popil Jakob, oči pa so se mu nenadoma izbistrile, videl je bolj široko in bolj globoko neko kdaj poprej. Toda kar je videl, je bilo tako čudno nemirno, gibalo se je in zibalo, odskakovalo in padalo, izpreminjalo se neprestano. Njegov jezik ni bil več težak, toda govoril je hlastno in nerodno; misli niso bile dokončane, stavki ne celotni, sredi prekinjeni in preganjeni.

(Dalje prihodnjič.)

merikanski pisatelji nimajo ničesar, kar bi jih približevalo francoskim. (Francoski in ameri-kanski pisatelji imajo svoje napake in svoje vrline, toda te so različne pri njih in pri drugih.) V Franciji na primer ni opaziti tistega duha organizacije, o katerem sem prej govoril. Kadar Francozi obubožajo, kakor na primer sedaj, tedaj je možno, da si zaželijo tega ali onega ameriškanskega produkta, toda ne poznajo nobenega Francoza, ki bi se mogel učiti človečanstva pri Amerikanih. V literaturi zapada je opaziti pomankanje sil, nekakšno brezkrvnost v zvezi z željo, oklepiti se koncepcij starih 10, 20, 50 let, literati se ne zganejo več, ne iščejo več, ponavljajo se v že obstoječih literarnih oblikah. Tako je možno uprnostiti tudi veliko književnost. Nemci so se često spraševali, zakaj smo zmaga-li mi. Gotovo ste slišale zgodbe o klimi, o prostoru itd. Povsod je mogoče najti ljudi, ki znajo razložiti stvari na kar najbolj neumen način.

Človek je močnejši od stroja

Kaj prav za prav predstavlja ta vojna? Ali je bila samo vojna orožja? Ne! Bila je vojna ljudstev; vojna idej. Srečala sta se dva svetova in se med seboj borila.

Ko so nas pokopavali daleč tam doli, smo dobivali brzogaje sožalja, solz...

Zakaj smo vztrajali? Zakaj je vsak sovjetski otrok razumel, da je pred njim barbar, on je to razumel na prvi pogled, pa čeprav je ta barbar imel najbolj dovršen brivski aparat in čudovit vžigalnik za cigarete.

Toda ta videz razvoja, dovršnost tehnike ni mogel zavestiti ljudi, ki razumejo, kaj je resnična kultura. Po revoluciji smo živeli v zelo trdih pogojih. Šele pred to vojno smo nekoliko zadihali. Toda v enem smo uspeli, izboljšali smo mladino in njene duha. To smo napravili doma, v šoli. Naše proste ure smo posvetili otrokom, mladincem. Če smo imeli kosček papirja, smo ga posvetili njim. Nič ni bilo za nas važnejšega. Že tedaj, ko Hitler še ni bil na oblasti, smo vedeli, da se bomo morali braniti, ne samo s topovi, ampak tudi s knjigami. To je bilo naše globoko prepričanje.

In knjige so pristopile na našo stran. Civilizacija se je borila na naši strani, mi smo branili njo in ona nas.

Nisem sanjač, toda kadar mi pripovedujejo glede na sedanji položaj stvari, ki so preveč pesimistične, preveč žalostne, sem kljub vsemu prepričan, da je tale relativno preprosta priprava, tole nalivno pero, bolj močno kot atomska bomba. Prepričan sem, da je človek močnejši od stroja, kajti stroj ne more narediti človeka. Ko so Nemci padli po nas, smo se lotili delati topove, tanke, letala, orožje vseh vrst, toda stroj ne more ustvariti človeka. Ko se človek spremeni v stroj, je vse končano.

To nas mora bodriti. Kadar nas kdo vpraša: "Kaj lahko postavimo nasproti tej ali oni iznajdbi" tedaj odgovorimo, "postavili bomo naše ljudi."

Is korenin raste veliko drevo

Pripovedujejo — toliko obrekovanja je po časopisih — da nočemo več sprejemati tujih avtorjev, tuje literature. Jasno je, da nočemo sprejemati take

David Lilienthal, ki je še več tednov tarča reakcionarnih napadov pred kongresnim odsekom, ker ga je Truman imenoval za načelnika zvezne atomske komisije. Vanj se je najbolj zagnal senator McKellar iz Tennesseeja in ga skušal ošmirati s komunizmom.

literature, kakršna cvete v podobnih časopisih (naj bodo ruski ali francoski).

Naše pojmovanje je v polnem nasprotju z vsako kulturno avtarkijo. Ne ustvarjamo kake zaprte civilizacije; seveda mi prav dobro vidimo, da so drugod mrlič, mnogi mrlič in upira se nam, da bi vnašali te mrličje med žive, kajti to je škodljivo. Dana nam je bila možnost, da smo pri nas mrličje pokopali, toda drugod se včasih mrličji še kar naprej sprehajajo.

Vendar nam vsega tega ne narokuje duh avtarkije. Kmalu po končani vojni sem v Moskvi prisostvoval večeru, posvečenemu Francois Villonu. Bilo je mnogo ljudi. Prosili so me, da bi čital prevode "Velikega testamenta" in "Balade", ki sem ju že davno napravil. In mnogo mladeničev in mladenk je s knjigo v roki sledilo mojemu prevodu.

Pravijo, da smo mi narod, ki se je odločil prepustiti kulturo drugim. Toda med vojno smo proslavili kot velik kulturen in estetski dogodek stoletnico velikega pisatelja (mogoče zadnjega take veličine) Anatola Francea.

Kulturna avtarkija je fašizem, je fašistično pojmovanje. Samo fašizem lahko misli, da je mogoče vzeti srce in ga oddvojiti od organizma ter mu ukazati, da živi naprej samo zase. S človeškim srcem, tudi z najbolj zdravim na svetu, ne moreš početi drugega, če si ga iztrgal iz organizma, kot da ga deneš v po-

Razni mali oglasi

Njegova udobna gorkota odpomore trpljenju

HRBTOBOLA

• Prihranite se milijonom, ki prisegajo na Johnson's BACK PLASTER — narejen, da odpomore hitro hrbtnim bolečinam. Preskusen po zdravniških s stotinami ljudi, da deluje!
• Uporabljati ta plaster, je kot bi je mali gorkotni "pad" na delo s seboj. To milo zdravljenje premeša kroženje, GREJE vaš hrbet, olajša bolečine in okorelost. Je čisto. Njega moč ostane za več dni.
• Johnson's BACK PLASTER varuje proti hladu, zveže mišice, da pomoč ravno na boleč prostor. Narejen pri Johnson & Johnson — ime, ki pomeni kakovost že petdeset let. V vseh lekarnah.

IZVRSTEN POKLIC

VAS čaka v armadi!

TU JE služba, ki vam nudi to česar si želite:

Novo, visoko plačo — večji del iste čisto prihranek, ker je za vašo hrano, obleko, stanovanje in zdravstveno oskrbo poskrbljeno.

Zdravo delo, pod ugodnimi razmerami, z dvakrat tolikim počitniškim časom, kakor bi ga bili deležni v civilni službi.

Resnična snalčita, z izredno liberalnimi pokojninskimi načrti — polovico plače za življenje po 20 letih službovanja, za 30 let

službovanja pa do tricetrinsko plačo po upokojenju.

Ako ste telesno sposobni, mentalno čvrsti mlad mož od 18 do 34 let starosti (z dovoljenjem staršev 17 let) dobite si polne podatke takoj pri vašem najbližjem U. S. Army Recruiting Station.

U. S. Army

168 W. Van Buren St.
2001 Irving Park Blvd.
8500 So. Racine Ave.

sodo, napolnjeno z alkoholom. Ni mogoče odtrgati od človeštva civilizacije in ljudske umetnosti ter misliti, da ona potem še živi. To je smrt. Vsi vedo, kako so nemški fašisti kradli drugim narodom njih kulturo, slike, knjige itd. — toda oni so kradli kulturo tudi lastnemu narodu.

Nemci niso imeli nikdar dobrih klasičnih romanov in ko so zatrli Stendhala, Balsaca, Tolste-ga, so začeli pisati še slabše kot prej.

To je v zvezi z avtarktičnim pojmovanjem. Umetnost je narodna po svojem izvoru, kakor je naroden izvor vsake kulture. Toda ne gre misliti zgolj za izvor. Če kulture ne bi bile nič drugega kakor krompir, bi za-dostoval hraniti jih pod zemljo in nadzirati korenine. Toda pri civilizaciji pride najzanimi-vejšje pozneje. Nad koreninami zraste veliko drevo. Čim močnejše je, tem bolj se razraščajo njegove veje. Tako nastajajo velika umetniška dela in vsi narodi jih lahko uživajo ter iščejo zaščito pod vejami velikega drevesa.

Nikakor nočemo reči, da smo vedno in povsod prvi, ampak lahko rečemo, da so področja, na katerih smo prvi. V ostalih pa hočemo biti. Pa tudi drugi hočejo isto.

Pojdimo se torej učiti vsepo-vsod, kjer se lahko kaj naučimo in ne zapiramo svojih src in ne svojih možgan. "To ni samo za nas, mi delamo tudi za druge. Če se hoče kdo priti učiti tudi od nas, tem bolje!" Prepričan sem, da bomo hodili vedno po tej poti. — Ljudski tednik.

IZ GORICE

— No, ali je kaj novega pri vas v Gorici?

— Nič. Vse je še po starem: kot pred 25 leti.

Razni mali oglasi

RAD BI IZVEDEL ZA NASLOV

JOSEPH ROGEL, po domače "Petrovec", doma iz Potoka, fara Krka pri Zatični, ker mu imam zelo važne stvari za sporočati iz domovine. Pred več leti se je nahajal v Butte, Montana. Ako je komu znan njegov sedanji naslov, ali ako umrl, naj mi to sporoči; bom zelo hvaležen. Joseph Globokar, 988 East 74th St., Cleveland, Ohio.

SEWING MACHINE OPERATORS

EXPERIENCED

\$1.00 Minimum Wage Scale

To work on the famous

Windbreaker Jacket

APPLY

John Rissman & Sons

841 S. Blue Island Ave.

Franklin 2620

Ask for Mr. Martin

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačajo pri assamblu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnštvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Druž. držiave in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 480	1 tednik in 630
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evrope je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. družita št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. družita št. _____

3. _____ Čl. družita št. _____

4. _____ Čl. družita št. _____

5. _____ Čl. družita št. _____

Mesto _____ Držiava _____

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

Sovjetska zveza in civilizacija

Ilya Ehrenburg

Odlomek iz članka Boj za mir

Hrepeneje po zaslužku se oči-vidno ne da združiti s hrepene-jem po svobodi: ljudje, ki vi-soko cenijo velike zneske ne ka-žejo nobenega spoštovanja do ta-ko imenovanih malih narodov. Posebno jasno se je pokazalo to v vprašanju o Trstu. Zastopnik Anglije je govoril o "demokra-ciji, kakor jo pojmuje Britani-ja". Pokazalo se je, da je to kaj originalno pojmovanje: stari kolonizatorji so očividno upo-števali, da se njihova koloni-alna moč majo, sklenili ustano-viti majhno kolonijo prav v cen-tru Evrope. Vse to se seveda servira v obliki zaščite Tržača-nov, kakor da bi kamni Trsta za-valili kamnom Kalkute, ki jih v obilni meri obliva kri "tuzem-cev". Treba bo na novo izdati enciklopedijo in vrniti za bese-do "demokracija" še drugo — "demokracija v angleškem poj-movanju": guverner, inozemske čete, streljanje po indijsko, ječe po grško, pokolji po palestin-sko...

Čemu smo danes priče? So-vjetsko zvezo hočejo izključiti iz evropske civilizacije.

Govore o evropski civilizaciji, da ji postavljajo nasproti rusko in orientalsko. Vse to je bilo mogoče opravičljivo v nemških vojašnicah SS, kjer ljudje niso bili preveč pristojni za taka vprašanja.

Toda, glejte, to se dogaja na

univerzah, v literarnih salonih! Ljudje, ki imajo v resnici mno-ko knjig, govore in pišejo take stvari! Evropska kultura... in potem, posebej nekje, Rusija...

Govoril bom o stvareh, ki so mi bolj domače, o vprašanjih, ki se z njimi ukvarjam — z u-metnostnimi vprašanji — da bo-mo videli, v kateri točki je bila Rusija vedno povezana z zapad-om Evrope.

Ko je veliki ruski slikar, eden izmed največjih slikarjev naše dobe, Matisse (in to se je zgo-dilo že davno, še pred revoluci-jjo) prišel v Rusijo in videl de-la slikarja Andreja Rubleva, je ostrmel. Dejal je, da ta dela prekašajo vse, kar je bil bil dot-lej videl s tega področja. Ali si danes lahko zamišljate roman katere koli dežele brez velikega ruskega romana 19. stoletja? V Franciji, v Ameriki, v Angliji lahko zberete sto ali dve sto ro-manov: našli boste opazne sle-dove Tolstega, Dostojevskega ali pa Čehova. Tega ne poudarjam, da bi se pred vami postavljali: glejte, kako smo lepi! Niti naj-manj.

Poudarjati smemo vpliv ru-skega romana, kakor poudarja-mo vpliv velikih angleških in francoskih avtorjev. Vse to je naravno: Tako se izmenjavajo vrednote. Zamislite si, da bi rekli: treba je zgraditi evropsko civilizacijo brez Anglije, kajti Anglija je otok in Shakespeare

torej je fenomen zase — ni evropski kakor niso evropski tu-di angleški romantiki. Jasno, mi smo lahko kakršnega koli mnenja o kakem političnem de-janju Anglije, toda nikoli se ne bo našel v naši deželi norec, ki bi zatrjeval, da je treba izključi-ti iz evropske civilizacije angle-ško civilizacijo ali Anglijo. In vendar so ljudje, ki pravijo, da je treba evropsko civilizacijo re-šiti pred Rusi. Treba se je od-ločiti in priznati, mislim, da mo-remo to reči, da pripada Tolstoj k evropski civilizaciji, bolj, ka-kor na primer atomska bomba.

Trčimo pa še na nek drugačen izraz, le-ta pripada tistim, ki jih evropska civilizacija, postavljena nasproti Rusiji, ne zadovo-ljuje, pa so iznašli "atlantsko civilizacijo".

Tu gre za povojni produkt, to-da priznati je treba, da je ta izraz dokaj smešen.

Kaj posebnega je namreč v tej civilizaciji razen dejstva, da obstoje nekatere dežele ločene po oceanu, ki se imenuje Atlant-iki?

V Ameriki je mnogo zanimi-vih stvari. Amerikanska tehnika in organizacija sta na splošno vredni posnemanja, toda če pri-merjam Francijo z Ameriko, ne najdem mnogo stvari, ki bi se dale vnesti v to pojmovanje atlantske civilizacije. Niti ne vidim, kaj privlačuje te ljudi, ali tehnična stran, ali vse tisto, kar prinaša dobiček, ali ameri-kanski pisatelji, ki mi sicer osebn-o zelo ugajajo, toda so preveč izrazito amerikanski, z vso bru-talnostjo opisov in značajev. A-